

Innkalling og sakliste for møte i faggruppa for verdensarvrådet torsdag
07.05.2020, kl. 1200-1500 på Teams

Sak 01/20 **Godkjenning av innkalling og sakliste**
Sak 02/20 **Godkjenning av referat møte 28.11.2019**

Sak 03/20 **Jubileumsmarkeringene**

Den første markeringen av 10-årsjubileet ble gjennomført på Tufsingdalen den 17.02. med mye folk og god stemning. Den første artikkelen om verdensarvjubileet er kommet i Arbeidets Rett.

Så kom Covid 19 og snudde på det meste!

Det første «sommerarrangementet» i rekken, plakettavduking på Femundshytta i helga 13.-14. juni er utsatt til høsten.

Vi har fått beskjed om at de nordiske riksantikvarene kommer til Røros 25.-28. august, og at avduking av verdensarvplaketten på Hyttstuggu skjer den 27. ved Hannah Geiran og Isak Busch. På grunn av smittevernet blir nok rammen omkring det begrenset.

De øvrige arrangementene, ser vi på på møtet.

Vedlagt er arrangementsoversikten slik den ser ut akkurat nå.

Innstilling; Revidert arrangementsliste som hensyntar helsemyndighetenes retningslinjer i forbindelse med Corona-smitten, gjøres ferdig til 20. mai, slik at den kan framlegges for verdensarvrådet på rådets møte 29. mai.

Vedtak;

Sak 04/20 **Oppsummering av høringsuttalelser til utkast til Forvaltningsplan for verdensarven Røros bergstad og Circumferensen.**

Utkastet til Forvaltningsplan for Røros bergstad og Circumferensen ble sendt på høring den 28.10.2019 med høringsfrist til den 01.03.2020. Antall tilskrevne høringsinstanser var 42 (vedlagt). Pr. 04.05. er det kommet inn 22 uttalelser.

Høringsuttalelsene ble behandlet i verdensarvrådets møte den 20.04.20 (sak 07/20). Verdensarvrådet vil få saken (revidert forvaltningsplan) til endelig behandling i sitt møte 29.06.20.

Fra mange av høringsinstansene er det nedlagt et betydelig arbeid i utarbeidelsen av høringsnotatene, noe som er svært nyttig for at forvaltningsplanen skal «stå seg» over tid, og at det legges et godt grunnlag for gjennomføring av tiltak.

Etter innspill fra både Røros og Holtålen kommuner, ble høringsfristen utsatt til den 03.04.2020. På grunn av Corona-pandemien, ble flere planlagte kommunestyremøter utsatt.

Røros kommune behandlet planen i kommunestyret den 26.03.20.

Holtålen kommune behandlet planen i formannskapet den 02.03.20, og vil behandle planen i førstkommende kommunestyre den 14.05.20

Engerdal kommune behandlet planen i kommunestyret den 14.04.20.

Os kommune behandlet planen i kommunestyret den 30.04.20.

Tolga kommune behandlet planen i kommunestyret den 27.04.20.

Innlandet fylkeskommune behandlet planen i hovedutvalg for kultur den 01.04. og i fylkesutvalget den 21.04.20

Trøndelag fylkeskommune behandlet planen i hovedutvalg for kultur og hovedutvalg for næring den 04.02.20 og i fylkesutvalget den 14.02.20

Pr.30.04.20 er det mottatt høringsuttalelser fra;

Statsbygg

Røros museum og Historielag

Haltdalen historielag

Os-brakkas venner

Røros kommune

Harald Lundstedt

Innlandet fylkeskommune (fylkesutvalget)

Trøndelag fylkeskommune (fylkesutvalget)

Holtålen kommune

Engerdal kommune

Os kommune

Os historielag

Tolga kommune

Mist-Rørosmuseet

Nasjonalparkstyret for Gutulia og Femundsmarka

Nasjonalparkforvalteren for Forollhogna nasjonalpark

Dr. ing. Åse Berg

Destinasjon Røros

Statens vegvesen

Sametinget

Norges vassdrags- og energiverk

Direktoratet for mineralforvaltning

Koordinator har utarbeidet et oppsummeringsdokument basert på de innkomne uttalelsene. Dokumentet er vedlagt saken.

I hovedsak kan uttalelsene oppsummeres slik;

Forvaltningsplanen er godt mottatt, og høringspartene mener at planen vil bli et viktig styringsdokument for verdensarvforvaltningen framover.

Sett fra koordinators side er de viktigste innspillene:

- Det er stor oppslutning om forslaget om å opprette en stilling som kulturminneforvalter i Circumferensen.
- Det er også oppslutning om å etablere en ordning for å kunne bidra til å skjøtsel av de viktigste kulturlandskapene innenfor verdensarvområdet.

- Det er kommet forslag på at objekter som i dag er oppsluttende verdier i Circumferensen, oppgraderes til objekter med verdensarvstatus. Dette gjelder grenda *Narjordet i Os kommune*, hvor blant annet ferdasgården *Oddentunet* inngår og *Eidet og Dragås smeltehytter i Holtålen kommune*.
- Fra Mist-Røros museet er det fremmet forslag om å tolke beskrivelsen av de enestående universelle verdiene (OUV) fra nominasjonen i 2010, til å kunne omfatte den sør-samiske kulturen og den samiske virksomheten innenfor Circumferensen. Den samiske historien er i dag betraktet som en såkalt «sideordnet fortelling», altså en kultur som har utviklet seg parallelt og med og under gjensidig påvirkning mellom denne kulturen og Røros Kobberverks aktiviteter og samfunnsbygging i området. Den samiske kulturen er ikke definert inn som en del i verdensarven pr. i dag.
- Mist-Røros museet fremmer forslag om å konkretisere forsknings- og kunnskapsbehov knyttet til verdensarven.
- Både Røros kommune og Mist-Røros museet ønsker en bredere tilnærming til klimaproblematikken, både klimaendringenes virkning på hus, anlegg og arealer i verdensarven, men også hvordan forvaltningen av verdensarven kan bidra positivt til å være en del av løsningen på klimautfordringen.
- Mist-Røros museet fremmer forslag om et nytt kapittel som beskriver verdensarvens betydning for samfunnsutvikling og verdiskaping i regionen.
- Uttalelsen fra Røros kommune synliggjør dilemmaene lokale myndigheter har når verdensarvhensyn skal tas ved ny bruk av arealer, byrom, bygninger og landskapsrom. Kommunen og flere høringsinstanser peker på behovet for at det gjøres gode konsekvensvurderinger før tiltak som kan påvirke verdensarvverdiene igangsettes.
- Fra flere etterlyses det en bredere omtale av den immaterielle kulturarven, f.eks. dansen, musikken, draktskikken, dialekten m.m.
- Os kommune ber om at navnet Vinterleden brukes konsekvent i stedet for Vintertransportruta
- Engerdal kommune peker på kulturminnenes betydning for folkehelsen, gjerne i sammenheng med friluftslivsutøvelse.
- Tolga kommune tar opp betydningen av kulturlandskapets betydning for å vedlikeholde verdensarvverdiene også i Circumferensen, og peker på mulighetene moderne og bærekraftig skogskjøtsel kan gi i så henseende
- Holtålen kommune er opptatt av at det legges til rette for næringsutvikling/reiseliv i tilknytning til verdensarven også i Circumferensen.
- Sametinget er positive til et registreringsprogram for samiske kulturminner i Circumferensen
- Sametinget er positiv til etablering av en stilling som kulturminneforvalter/bygningssakkyndig for samiske kulturminner i Circumferensen, men påpeker at sametinget generelt ikke finansierer eksterne stillinger
- Destinasjon Røros peker på nødvendigheten av økt satsing på etablering av besøkstilbud i alle Circumferenskommunene for mere verdiskaping i Circumferensen på basis av verdensarven

- Direktoratet for mineralforvaltning peker på at behovet for mineraler i framtida kan gjøre det aktuelt å både lete og utvinne mineraler og metaller innenfor verdensarvområdet i framtida.
- Fylkesmannen i Trøndelag mener landbrukets betydning for opprettholdelse av kulturlandskapet og verdensarvverdiene knyttet til dette må få en bredere omtale i planen.
- Fylkesmannen i Trøndelag peker også på at vanndirektivet må omtales i et eget kapittel, da direktivet ikke er forankret i vassdragsloven, men er et tverrsektorielt EU-direktiv.
- Begge fylkeskommunene peker på at planens ambisjonsnivå er svært høyt, og at en bør foreta en «spissing» og en ytterligere prioritering på årsbasis.
- Begge fylkeskommunene påpeker at det er viktig at forslagene til tiltak i forvaltningsplanen koordineres med både regional plan for Røros bergstad og Circumferensen og de regionale kulturminneplanene.

I vedlegg 1 til saklista er det gjort en oppsummering av alle høringsinnspillene.

Videre prosess fram mot ferdig forvaltningsplan

Som påpekt innledningsvis er det kommet mange og gode høringsuttalelser, og i store trekk vil det styrke planen å hensynta disse og innarbeide dem i plandokumentet.

Det er pekt på noen målkonflikter mellom verdensarvhensyn og andre samfunnshensyn. Det er viktig at dette omtales, men samtidig være bevisst på at forvaltningsplanens hovedhensikt er å ivareta og styrke verdensarvverdiene, og å vise hvordan det kan gjøres.

For de konkrete forslagene om å innlemme Eidet-Dragås, Narjordet og den sør-samiske kulturen i verdensarven, må dette tas inn i tiltaksplanen. Så framst statsparten (Riksantikvaren og klima- og miljødepartementet) ikke avviser forslagene, må det settes i gang et utredningsarbeid som kan føre fram til disse endringene.

Den reviderte og ferdige forvaltningsplanen vil så kunne vedtas endelig på verdensarvrådsmøtet den 29. mai!

Innstilling;

Verdensarvkoordinators oppsummering av høringsuttalelsene til Utkast forvaltningsplan for verdensarven Røros bergstad og Circumferensen tas til etterretning.

Høringsuttalelser som kommer inn i løpet av mai, hensyntas i det videre arbeidet.

Det forutsettes at innspillene i høringsuttalelsene så langt mulig innarbeides i planen, og at en revidert og ferdig versjon av planen legges fram til vedtak i verdensarvrådets møte den 29. mai.

Vedtak;

Sak 04/20 **Kulturminneforvalter for verdensarvkommunene.**

Spørsmålet om etablering av en kulturminneforvalterstilling for verdensarvkommunene har vært på kartet lenge. Både i Regional plan for verdensarven Røros bergstad og Circumferensen, og i utkastet til forvaltningsplan ligger etableringen av en stilling som kulturminneforvalter i verdensarvkommunene som et tiltak.

Koordinator mener at dette nå bør løftes fram i en mere konkret form for å se om det kan realiseres. På møtet vil koordinator legge f.ram en oversikt over kostnader, arbeidsoppgaver og drøfte en mulig finansieringsmodell som det kan gås videre med.

Innstilling; Saken legges fram uten innstilling.

Eventuelt;

Orienteringer;

Tildelinger fra Riksantikvaren

Alle kommuner og institusjoner har nå fått tilskuddsbrev fra Riksantikvaren. I tillegg mottok koordinator før jul kr.50000 i tilskudd fra Hedmark fylkeskommune (nå Innlandet) til jubileumsmarkeringene.

Vi tar en gjennomgang av status for tildelingene og ser litt på tidsbruk og utfordringer i forhold til realisering av de forskjellige prosjektene.

Tilskuddsoversikten pr. dato ser slik ut;

Engerdal - Blokkodden-utstillinga	; kr. 140000
Os – Gruvåsen	; kr. 60000
Os – Narjordet	; kr. 300000
Os- Oddentunet	: kr. 1500000
Røros (Uthus, haga og bygninger)	: kr. 8300000
Verdensarvkoordinator; lønn og drift	: kr. 1250000
Verdensarvkoordinator (jubileum)	; kr. 250000
Visit Røros (lasskjørerne)	: kr. 200000
Trøndelag fylke, fredete hus i bergstaden	: kr. 750000
Rørosmuseet – landskapsutstilling	: kr. 300000

I forbindelse med Corona-pandemien, har riksantikvaren varslet at det ikke vil bli krevet tilbakebetaling av eventuelle ubrukne midler fra 2020.

Verdensarven digitalt v/Åsmund Steinbakken, Innlandet fylkeskommune

Innlandet fylkeskommune arbeider sammen med Gävleborg-regionen i Sverige med en prosjektsøknad rettet mot Kreativt Europa. Kreativt Europa er EUs støtteprogram for alle kulturelle og kreative sektorer.

Målet med prosjektet er å undersøke nye måter å formidle den europeiske verdensarven på ved hjelp av innovativ digital teknologi. Innlandet fylkeskommune arbeider sammen med Anno museum, avdeling Nord-

Østerdalsmusea. I tillegg er også spill og VR-bransjen på Hamar involvert i prosjektet. Med Anno museum som hovedaktører ønsker en å kunne finne gode historier og tema fra Cirkumferensen som egner seg til formidling og teste ut dette i prosjektet.

Amund Steinbakken fra kulturavdelingen i Innlandet fylkeskommune er prosjektleder for arbeidet, og vil orientere om prosjektet og progresjonen i arbeidet slik det ser ut pr. i dag.

Prosjektet ble presentert for verdensarvrådet i møte den 20.04.

Verdensarven som veiviser v/Kirsti Sæter

Undervisningsopplegget «Verdensarven som veiviser» har nå vært operativt i noen år. Kirsti Sæter ved Rørosmuseet/verdensarvsenteret vil orientere litt om status og planer videre.

Byggeskikkveileder for Forollhogna v/Astrid Haug

Nasjonalparkstyret for Forollhogna har utarbeidet en byggeskikkveileder for Forollhognaområdet som er sendt på høring i disse dager. Veilederen er bl.a. finansiert med verdensarvmidler, og det er intensjonen at veilederen også skal være et nyttig dokument også i andre kommuner i regionen ut over «Forollhognakommunene».

Nasjonalparkforvalter Astrid Haug vil gi en orientering om veilederen. Veilederen er vedlagt.

Refotografering av verdensarven v/Per Øyvind Riise